

Evaluatie JOGG Doetinchem

In opdracht van
gemeente Doetinchem

Deel 1

December 2020

Agathe de Lange – Barsukoff, onderzoeker (epidemioloog)
Marije Doorn – van Atten, onderzoeker (epidemioloog)

jongeren op
gezond gewicht

Voorwoord

Landelijk zijn veel gemeenten actief om meer kinderen en jongeren op een gezond gewicht te krijgen. Vanaf 2014 heeft de gemeente Doetinchem de JOGG-werkwijze geïmplementeerd om gezond gewicht te stimuleren. Eén van de pijlers van het JOGG programma richt zich op evaluatie. De gemeente heeft het Evaluatiebureau Publieke Gezondheid gevraagd om over de periode 2014-2020 een effectevaluatie uit te voeren. In dit rapport worden de resultaten hiervan beschreven. Dit onderzoek kan worden gezien als een vervolg van de evaluatie die we hebben uitgevoerd in 2018.

Wij wensen u veel plezier bij het lezen van dit rapport. Hopelijk bieden de resultaten input voor de volgende fase van JOGG in uw gemeente.

Warnsveld, november 2020

Agathe de Lange – Barsukoff
Marije Doorn – van Atten

Inhoudsopgave

1	Kort & krachtig	2
1.1	Achtergrond	2
1.2	Evaluatievraag en aanpak	2
1.3	Resultaten & conclusies	2
2	Achtergrond van de evaluatie	3
2.1	De JOGG-werkwijze	3
2.2	JOGG in de gemeente Doetinchem	3
3	Opzet evaluatie	4
3.1	Evaluatievraag	4
3.2	Aanpak	4
4	Resultaten	5
4.1	Gewicht	5
4.2	Beweging	6
4.3	Voeding	6
5	Conclusie, discussie en aandachtspunten	8
5.1	Conclusie & Discussie	8
5.2	Aandachtspunten	9
	Bijlage A: Achtergrondinformatie cijfers overgewicht	11
	a. Onderzoeksopzet en respons	11
	b. Methoden gegevensanalyse	12
	Bijlage B: Achtergrondinformatie Jeugdmonitor 2011, 2015 en 2019	13
	a. Onderzoeksopzet en respons	13
	b. Methoden gegevensanalyse	13
	Bijlage C: Toelichting statistisch significant verschil	14

1 Kort & krachtig

- Achtergrond
- Evaluatievraag en aanpak
- Resultaten & Conclusies

1 Kort & krachtig

1.1 Achtergrond

Gemeente Doetinchem werkt sinds 2014 met de JOGG-aanpak. JOGG staat voor Jongeren op Gezond Gewicht en richt zich op het bevorderen van gezond gewicht bij kinderen en jongeren. Met de JOGG-aanpak werkt de gemeente Doetinchem aan een omgeving waarin kinderen en jongeren gewoon gezond kunnen opgroeien; waar gezonde voeding en voldoende beweging een logische keuze is. Er is in Doetinchem extra aandacht voor de wijken Gaanderen, Noord en Schöneveld.

1.2 Evaluatievraag en aanpak

Evaluatievraag

De gemeente Doetinchem heeft het Evaluatiebureau gevraagd de effectevaluatie uit te voeren. De evaluatievraag van de effectevaluatie van JOGG Doetinchem is:

- Is het percentage kinderen en jongeren met overgewicht in de JOGG-wijken afgenomen tussen 2014 en 2020?
- Is het percentage jongeren (12 t/m 19 jaar) dat voldoende beweegt en gezond eet toegenomen?

Aanpak

Om te onderzoeken of de effectdoelstellingen zijn behaald, zijn lengte- en gewichtsgegevens van de gezondheidsonderzoeken van GGD en Yunio en cijfers uit de GGD Gezondheidsmonitor Jeugd geanalyseerd. Er is onderzocht of er een significant verschil is tussen nul- en eindmeting.

De volgende gegevens zijn gebruikt.

Gewichtscijfers van 3-jarigen (bron: Yunio):

- cijfers uit de jaren 2012 en 2013 vormen de nulmeting en cijfers uit de jaren 2018 en 2019 de eindmeting.

Gewichtscijfers van 5/6- 9/10- en 12/13-jarigen (Bron: GGD Gezondheidsonderzoeken):

- cijfers uit de schooljaren 2012/2013 en 2013/2014 vormen de nulmeting, cijfers uit schooljaren 2018/2019 en 2019/2020 de eindmeting.

Cijfers voeding en beweging van tweede- en vierdeklassers (Bron: GGD Gezondheidsmonitor Jeugd)

- cijfers van de drie laatste metingen uit 2011, 2015 en 2019 zijn met elkaar vergeleken.

1.3 Resultaten & conclusies

Uit de effectevaluatie JOGG Doetinchem 2014-2020 komen een aantal positieve resultaten naar voren met betrekking tot leefstijl. Jongeren zijn in de periode 2011-2019 meer fruit en groente gaan eten, ze zijn meer water en minder zoete drankjes gaan drinken. Het beweeggedrag is niet veranderd.

De positieve resultaten ten aanzien van leefstijl geven echter nog geen positief effect op het toenemen van het percentage kinderen en jongeren met een gezond gewicht (zie tabel 1 en 2). Overgewicht lijkt te zijn afgenomen bij de 5- en 6-jarigen, maar het verschil is (net) niet significant. Het aandeel 9- en 10-jarigen met overgewicht is toegenomen in de periode 2012-2020.

De gevonden leefstijltrends van jongeren komen overeen met het beeld in regio Noord- en Oost-Gelderland. In de totale regio is het percentage overgewicht bij 5- en 6-jarigen iets afgenomen en bij de oudere leeftijdsgroepen is het gelijk gebleven (voor de 3-jarigen is geen vergelijking gemaakt met de regio).

We kunnen concluderen dat een aantal JOGG-doelstellingen is behaald en dat de gemeente Doetinchem op de goede weg zit. Het verbeteren en behouden van de (gezonde) leefstijl blijft een kwestie van een lange adem.

2 Achtergrond van de evaluatie

- De JOGG-werkwijze
- JOGG in gemeente Doetinchem

2 Achtergrond van de evaluatie

2.1 De JOGG-werkwijze

JOGG (Jongeren op Gezond Gewicht) is een werkwijze met als doel een duurzame verandering te bewerkstelligen, waarbij een gezonde leefstijl de normaalste zaak van de wereld wordt. Ofwel een gezonde omgeving, zowel politiek, economisch, sociaal als fysiek. Om dit te bereiken werkt JOGG langs vijf pijlers, die elk op lokaal niveau een eigen invulling krijgen.

De vijf pijlers van JOGG:

- 1) Politiek Bestuurlijk Draagvlak
- 2) Publiek Private Samenwerking
- 3) Sociale Marketing en Communicatie
- 4) Verbinding Preventie en Zorg
- 5) Monitoring en Evaluatie

De lokale context, organisatie en invulling van het project bepalen de lokale opbrengsten.

Sinds 2010 wordt de JOGG-aanpak in Nederland toegepast om overgewicht bij kinderen terug te dringen. Inmiddels werkt zo'n 40% van de Nederlandse gemeenten met de JOGG-aanpak. Recent onderzoek toont aan dat er in het vierde jaar na de invoering van de JOGG-aanpak een daling is in de prevalentie van overgewicht bij kinderen in een JOGG-buurt, ten opzichte van kinderen die niet in een JOGG-buurt-wonen (dit verschil is echter niet significant)¹.

¹ RIVM 2020 – Werkt de JOGG-aanpak?

2.2 JOGG in de gemeente Doetinchem

In de regio Achterhoek loopt het programma Achterhoek in beweging: gezonde jeugd. Binnen dit programma geven de acht gemeenten in de regio Achterhoek elk op een eigen manier invulling aan het bevorderen van meer bewegen en gezonde voeding bij kinderen en jongeren. Voor meer informatie: zie kader hieronder. Gemeente Doetinchem heeft gekozen voor de JOGG-aanpak, en heeft deze aanpak sinds 2014 geïmplementeerd. De focus ligt op de wijken Gaanderen, Noord en Schöneveld.

De gemeente Doetinchem heeft het Evaluatiebureau gevraagd de effectevaluatie uit te voeren. In 2018 is door het Evaluatiebureau ook een effectevaluatie uitgevoerd voor JOGG Doetinchem. Destijds zijn cijfers uit de Kindermonitor meegenomen in de evaluatie. Op dit moment zijn er geen nieuwe cijfers uit de Kindermonitor beschikbaar (deze komen pas in 2022), maar worden de cijfers van de Gezondheidsmonitor Jeugd (voorheen E-MOVO) geanalyseerd.

Achterhoek in Beweging: Gezonde Jeugd

Vanaf 1 januari 2015 werken de 8 Achterhoekse gemeenten samen in de aanpak van een gezonde jeugd, onder de noemer: Achterhoek in Beweging: Gezonde Jeugd (AIB GJ). Het project sloot aan op het sportbeleid van de Provincie "Gelderland Sport 2010-2016" en is gesubsidieerd door de Provincie Gelderland. Achterhoek in Beweging: Gezonde Jeugd is erop gericht om de omgeving van kinderen en jongeren gezonder te maken door in te zetten op sport, bewegen en gezonde voeding. Door ook regionaal samen te werken zijn krachten gebundeld, is het bereik van interventies en campagnes vergroot en is versnippering voorkomen. De JOGG aanpak is de invulling die de gemeente Doetinchem heeft gekozen binnen AIB GJ. De regionale activiteiten en campagnes zijn naast de Doetinchemse JOGG activiteiten in Doetinchem uitgevoerd. Voor meer informatie over Achterhoek in Beweging, zie: www.achterhoekinbeweging.nl

3 Opzet evaluatie

- Evaluatievraag
- Aanpak

3 Opzet evaluatie

De effectevaluatie is opgesplitst in twee delen:

1. Gewicht cijfers van kinderen/ jongeren en gedrag van jongeren (huidige evaluatie, deel 1);
2. Cijfers gedrag van kinderen en opvoedvaardigheden van ouders (volgt in 2022, deel 2).

3.1 Evaluatievraag

De evaluatievraag voor deel 1 van de effectevaluatie van JOGG Doetinchem is:

- Is het percentage kinderen en jongeren met overgewicht in de JOGG-wijken afgenomen tussen 2014 en 2020?
- Is het percentage jongeren (12 t/m 19 jaar) dat voldoende beweegt en gezond eet toegenomen?

De JOGG-wijken zijn Gaanderen (postcode 7011), Noord (postcode 7009) en Schöneveld (postcode 7003).

3.2 Aanpak

Om te onderzoeken of de effectdoelstellingen zijn behaald, zijn lengte- en gewichtsgegevens van de gezondheidsonderzoeken van GGD en Yunio en cijfers uit de GGD Gezondheidsmonitor Jeugd gebruikt.

Lengte- en gewichtgegevens

De jeugdgezondheidszorg van de GGD meet tijdens de preventieve gezondheidsonderzoeken (PGO) lengte en gewicht van vrijwel alle 5/6-, 9/10- en 12/13-jarigen. Deze metingen worden door een professional op uniforme wijze uitgevoerd. Op basis van landelijk overeengekomen afkappunten wordt vervolgens bepaald hoeveel kinderen een normaal gewicht hebben

en bij hoeveel kinderen sprake is van (ernstig) overgewicht. Gegevens uit de schooljaren 2012/2013 en 2013/2014 worden als nulmeting gezien, gegevens uit schooljaren 2018/2019 en 2019/2020 als eindmeting. Om een evenwichtiger beeld te krijgen, zijn twee schooljaren samengenomen.

De overgewichtcijfers van de 3-jarigen zijn opgevraagd bij thuiszorgorganisatie Yunio. Kinderen worden door het consultatiebureau gewogen en gemeten tussen 2 jaar en 10 maanden en 3 jaar en 6 maanden. Ook voor de 3-jarigen zijn twee jaren samengevoegd voor een evenwichtiger beeld: de jaren 2012/2013 dienen als nulmeting en de jaren 2018/2019 als eindmeting. Meer informatie over de overgewichtcijfers staan in bijlage A.

Gezondheidsmonitor Jeugd 2011, 2015, 2019

Iedere vier jaar voert GGD NOG een Jeugdmonitor uit om de gezondheid van middelbare scholieren in de regio in kaart te brengen. Gegevensverzameling gaat via scholen en in de regio NOG doen (bijna) alle scholen mee. Jongeren uit klas 2 en 4 vullen op school een digitale vragenlijst in. In het algemeen zijn de jongeren 13 en 15 jaar oud op het moment van invullen. In deze evaluatie zijn cijfers van de drie laatste metingen uit 2011, 2015 en 2019 geanalyseerd. Meer informatie over de Jeugdmonitor staat in bijlage B.

Statistisch significante resultaten

In dit onderzoek zijn verschillen tussen onderzoeksjaren getoetst met statistische technieken in het softwareprogramma SPSS. Voor de gewichtscijfers is de chikwadraattoets toegepast. Bij de analyse van de Gezondheidsmonitor Jeugd is de chikwadraattoets gedaan binnen Complex Samples (voor verdere uitleg zie bijlage B).

In de tekst wordt gesproken over een toename of afname als er sprake is van een statistisch significant verschil. Dit betekent dat een gevonden verschil aantoonbaar is en niet kan worden toegeschreven aan toeval. Een verschil is significant als de p-waarde kleiner is dan 0,05. Als er tussen de jaren een verschil is in percentages, maar het verschil is niet significant, dan wordt benoemd dat er een verschil lijkt te zijn. Meer informatie in bijlage C.

Er zijn geen gegevens gepresenteerd bij subgroepen waar we van minder dan 50 kinderen/jongeren gegevens hebben, aangezien we hierover geen betrouwbare uitspraken kunnen doen.

4 Resultaten

- Gewicht
- Beweging
- Voeding

4 Resultaten

4.1 Gewicht

In de gemeente Doetinchem lijkt er voor de 5/6-jarigen een afname te zijn in het percentage overgewicht. Dit verschil is echter niet significant (zie tabel 1). Bij de kinderen van 9/10 jaar is het percentage overgewicht toegenomen (met 95% zekerheid). Bij de 12/13-jarigen is het percentage overgewicht gelijk gebleven.

In tabel 1 zijn ook percentages weergegeven voor de wijken Gaanderen, Noord en Schöneveld. Het is belangrijk te realiseren dat overgewicht kan fluctueren over schooljaren. Bij gewichtscijfers is sprake van natuurlijke fluctuatie, zeker als groepen relatief klein zijn. De cijfers dienen daarom voorzichtig geïnterpreteerd te worden. Het is een momentopname over een bepaalde groep in een bepaald jaar. Er zijn op wijkniveau geen significante verschillen tussen voor- en nameting.

In regio Noord- en Oost-Gelderland is het percentage overgewicht bij 5- en 6-jarigen licht gedaald, voor de 9- en 10-jarigen en 12- en 13-jarigen is het gelijk gebleven.

Tabel 1: Overgewicht van 5 t/m 14 jarigen in gemeente Doetinchem en regio Noord- en Oost-Gelderland.

	Overgewicht Schooljaar 2012/2013 & 2013/2014 (%)	Overgewicht Schooljaar 2018/2019 & 2019/2020 (%)
Wijk Gaanderen (PC 7011)		
5/6 jaar	11	14
9/10 jaar	19	21
12/13 jaar	16	15
Wijk Noord (PC 7009)		
5/6 jaar	20	12
9/10 jaar	9	21
12/13 jaar	18	21
Wijk Schöneveld (PC 7003)		
5/6 jaar	11	#
9/10 jaar	#	#
12/13 jaar	#	22
Gemeente Doetinchem		
5/6 jaar	14	11
9/10 jaar	13*	18*
12/13 jaar	15	16
Regio Noord- en Oost-Gelderland		
5/6 jaar	12*	10*
9/10 jaar	16	16
12/13 jaar	15	16

* Statistisch significant verschil ($p < 0,05$) tussen beide jaren.
Aantal < 50.

Tabel 2: Overgewicht van 3- jarigen in gemeente Doetinchem.

	Overgewicht Kalenderjaar 2012 & 2013 (%)	Overgewicht Kalenderjaar 2018 & 2019 (%)
Wijk Gaanderen	8	5
Wijk Noord	12	15
Wijk Schöneveld	#	3
Gemeente Doetinchem	7	9

Er zijn geen statistisch significante verschillen.
Aantal < 50.

Het aandeel 3-jarigen met overgewicht was in Doetinchem in 2012 en 2013 7% en dit is in 2018 en 2019 9%. Het verschil is niet significant. Ook op wijkniveau

zijn er geen significante verschillen tussen voor- en nameting.

4.2 Beweging

Het percentage tweede- en vierdeklassers dat dagelijks minimaal 1 uur beweegt is niet (significant) veranderd tussen 2011 en 2019 in de gemeente Doetinchem (zie tabel 3). Ook in de JOGG-wijken en in regio Noord- en Oost-Gelderland zijn er geen veranderingen.

Tabel 3: Beweging bij tweede- en vierdeklassers VO.

Beweegt dagelijks minimaal 1 uur	Jongeren 2011 (%)	Jongeren 2015 (%)	Jongeren 2019 (%)
Wijk Gaanderen	22	14	12
Wijk Noord	18	15	17
Wijk Schöneveld	14	#	#
Doetinchem totaal	20	16	18
Regio Noord- en Oost-Gelderland	17	18	18

Er zijn geen statistisch significante verschillen.
Aantal < 50

4.3 Voeding

Fruit

In de gemeente Doetinchem is het aandeel jongeren dat (bijna) dagelijks fruit eet toegenomen van 39% in 2015 naar 46% in 2019 (zie tabel 4). Ook in de totale regio is de fruitconsumptie verbeterd. Er zijn geen aantoonbare verschillen in de JOGG-wijken.

Tabel 4: Fruitconsumptie bij tweede- en vierdeklassers VO.

Eet 6 of 7 dagen per week fruit	Jongeren 2011 (%)	Jongeren 2015 (%)	Jongeren 2019 (%)
Wijk Gaanderen	50	45	39
Wijk Noord	41	31	40
Wijk Schöneveld	49	#	#
Doetinchem totaal	41	39	46*
Regio Noord- en Oost-Gelderland	38	37	45*

* Statistisch significant verschil tussen 2015 en 2019

Aantal < 50

Groente

Het aandeel jongeren dat (bijna) elke dag groente eet, is in de gemeente Doetinchem toegenomen in de periode 2011 – 2015 van 61% naar 69%; daarna is het gelijk gebleven (zie tabel 5). In regio Noord- en Oost-Gelderland is er een toename in de periode 2015 – 2019. In de JOGG-wijken zijn er geen aantoonbare veranderingen in groenteconsumptie.

Tabel 5: Groenteconsumptie bij tweede- en vierdeklassers VO.

Eet 6 of 7 dagen per week groente	Jongeren 2011 (%)	Jongeren 2015 (%)	Jongeren 2019 (%)
Wijk Gaanderen	66	80	73
Wijk Noord	53	65	59
Wijk Schöneveld	73	#	#
Doetinchem totaal	61	69	69 [^]
Regio Noord- en Oost-Gelderland	62	63	70*

[^] Statistisch significant verschil tussen 2011 en 2019

* Statistisch significant verschil tussen 2015 en 2019

Aantal < 50

Water drinken

Het aandeel tweede- en vierdeklassers dat dagelijks minimaal 1 glas water drinkt, is aanzienlijk verbeterd. Dit geldt zowel voor de gemeente Doetinchem, regio Noord- en Oost-Gelderland als ook voor de JOGG-wijken.

In de gemeente Doetinchem steeg het percentage jongeren dat water drinkt van 46% in 2015 naar 75% in 2019 (zie tabel 6).

Tabel 6: Water drinken bij tweede- en vierdeklassers VO.

Drinkt dagelijks minimaal 1 glas water	Jongeren 2011 (%)	Jongeren 2015 (%)	Jongeren 2019 (%)
Wijk Gaanderen	-	47	80*
Wijk Noord	-	55	79*
Wijk Schöneveld	-	#	#
Doetinchem totaal	-	46	75*
Regio Noord- en Oost-Gelderland	-	46	74*

* Statistisch significant verschil tussen 2015 en 2019

- Geen gegevens

NB: in 2015 telde ook thee zonder suiker mee in deze uitkomstmaat.

Zoete drankjes drinken

Het aandeel tweede- en vierdeklassers dat dagelijks zoete drankjes drinkt, is in de periode 2015-2019 afgenomen van 46% naar 32% in de gemeente Doetinchem (zie tabel 7). Er lijkt ook een afname te zijn voor de wijken Gaanderen en Noord; deze verschillen zijn echter niet significant.

Ook in regio Noord- en Oost Gelderland is het drinken van zoete drankjes afgenomen.

Tabel 7: Zoete drankjes drinken bij tweede- en vierdeklassers VO.

Drinkt dagelijks drankjes met suiker	Jongeren 2011 (%)	Jongeren 2015 (%)	Jongeren 2019 (%)
Wijk Gaanderen	-	43	30
Wijk Noord	-	44	34
Wijk Schöneveld	-	#	#
Doetinchem totaal	-	46	32*
Regio Noord- en Oost-Gelderland	-	43	34*

5 Conclusie, discussie en aandachtspunten

- Conclusie & Discussie
- Aandachtspunten

5 Conclusie, discussie en aandachtspunten

5.1 Conclusie & Discussie

Uit de effectevaluatie van JOGG Doetinchem 2014-2020 komen een aantal positieve resultaten naar voren.

Jongeren zijn in de periode 2011-2019 meer fruit en groente gaan eten, ze zijn meer water en minder zoete drankjes gaan drinken. Het beweeggedrag (dagelijks minimaal één uur bewegen) is niet veranderd.

Deze positieve resultaten ten aanzien van leefstijl geven echter nog geen positief effect op het toenemen van het percentage kinderen en jongeren met een gezond gewicht (zie tabel 1 en 2)^{1,2}. Overgewicht lijkt te zijn afgenomen bij de 5- en 6-jarigen, maar het verschil is (net) niet significant. Het aandeel 9- en 10-jarigen met overgewicht is toegenomen in de periode 2012-2020. Het percentage overgewicht uit 2019/2020 is mogelijk iets overschat, omdat er alleen gegevens zijn t/m medio maart (vanwege de coronapandemie). Uit analyses van overgewichtscijfers in de gehele GGD NOG-regio blijkt dat het percentage overgewicht de laatste jaren iets hoger is in de periode augustus t/m medio maart vergeleken met de periode medio maart t/m augustus. Daarnaast kunnen percentages overgewicht erg fluctueren over de tijd. Zo heeft in schooljaar 2012/2013 9% overgewicht, terwijl dat in 2013/2014 16% is.

De gevonden leefstijltrends van jongeren komen overeen met het beeld in de totale regio. In de totale regio is het percentage overgewicht bij 5- en 6-jarigen iets afgenomen en bij de oudere leeftijdsgroepen is het

gelijk gebleven (voor de 3-jarigen is geen vergelijking gemaakt met de regio).²

We kunnen concluderen dat een aantal JOGG-doelstellingen is behaald en dat de gemeente Doetinchem op de goede weg zit. Het verbeteren en behouden van de (gezonde) leefstijl blijft een kwestie van een lange adem.

Tabel 8: Samenvatting resultaten gemeente Doetinchem

Doelstelling	Resultaat	Doel bereikt?
Het percentage kinderen/jongeren met overgewicht is gedaald	3 jr: +2% 5/6 jr: -3% 9/10 jr: +5%* ¹ 12/13 jr: -1%	✗
Jeugd 12-19 jaar in 2019:		
Het percentage jongeren dat elke dag minstens 1 uur beweegt, is toegenomen	18% (20% in 2011)	✗
Het percentage jongeren dat (bijna) dagelijks (6-7 dagen per week) fruit eet is toegenomen	46% (41% in 2011)*	✓
Het percentage jongeren dat (bijna) dagelijks (6-7 dagen per week) groente eet is toegenomen	69% (61% in 2011)*	✓
Het percentage jongeren dat dagelijks (minimaal een glas) water drinkt is toegenomen	75% (46% in 2015)*	✓
Het percentage jongeren dat dagelijks drankjes met suiker drinkt is afgenomen	32% (46% in 2015)*	✓

* Significant verschil.

^{1,2} Dit geldt voor de nameting (schooljaren 2018/2019 & 2019/2020) t.o.v. de voormeting (schooljaren 2012/2013 & 2013/2014).

¹ Alleen bij de 9- en 10-jarigen is er een significante toename van overgewicht. Overige (gewichts)verschillen zijn niet significant).

5.2 Aandachtspunten

Met deze evaluatie kunnen geen oorzakelijke verbanden worden gelegd. De resultaten kunnen dan ook niet automatisch worden toegeschreven aan JOGG (omdat er geen controlegroep is betrokken in het onderzoek).

Op landelijk niveau is bijvoorbeeld in publiekscampagnes ook aandacht besteed aan een gezonde leefstijl. En in de Achterhoek zijn acht gemeenten bezig met Achterhoek in Beweging: Gezonde Jeugd.

Hiermee samenhangend blijkt het ook lastig om op postcodeniveau effecten te meten. Het kan zijn dat JOGG-activiteiten een uitstraling hebben naar het omliggende gebied.

Door de coronapandemie en de risico's die het met zich meebrengt op een ongezonde leefstijl (denk aan meer beeldschermtijd door thuis zitten, ongezondere voeding door verminderd inkomen), wordt een toename in overgewicht verwacht. Het is daarom extra belangrijk om in deze tijd een gezonde leefstijl te promoten.

Bovendien zijn er aanwijzingen dat gezondheidsverschillen tussen rijk en arm verder toenemen door de coronacrisis.³ Het is goed om extra aandacht voor deze groepen te hebben.

³ Onderzoek impact coronamaatregelen op kinderen en jongeren, iresearch, 29 juni 2020

Bijlagen

Bijlage A: Achtergrondinformatie cijfers overgewicht

Bijlage B: Achtergrondinformatie Jeugdmonitor

Bijlage C: Toelichting statistisch significant verschil

Bijlage A: Achtergrondinformatie cijfers overgewicht

a. Onderzoeksopzet en respons

De jeugdgezondheidszorg⁴ meet tijdens de preventieve gezondheidsonderzoeken (PGO) lengte en gewicht van vrijwel alle 3-, 5/6-, 9/10- en 12/13-jarigen. Deze metingen worden door een professional op uniforme wijze uitgevoerd. Op basis van deze metingen en landelijk overeengekomen afkappunten is bepaald hoeveel kinderen een normaal gewicht hebben en bij hoeveel kinderen sprake is van (ernstig) overgewicht.

Bij de huidige analyses zijn kinderen/jongeren niet op individueel niveau gevolgd in de tijd. Het kan zijn dat JOGG op individueel niveau wel veranderingen heeft gebracht die met huidige analyses niet inzichtelijk worden. Overall is echter het doel om effecten op een totale groep te bereiken.

Bij de GGD zijn met ingang van schooljaar 2014/2015 de leeftijdsgroepen die gemeten en gewogen worden, gewijzigd. Om voor evaluatie van JOGG een goede vergelijking te kunnen maken zijn de volgende groepen in de analyses meegenomen:

- Voorheen werden kinderen uit groep 2 opgeroepen (over het algemeen 5/6-jarigen), nu worden 5-jarigen opgeroepen. In de praktijk zitten hier ook 6-jarigen tussen, waardoor de gegevens over beide schooljaren goed vergelijkbaar zijn.
- Voorheen werden kinderen uit groep 7 opgeroepen (over het algemeen 10/11-jarigen), nu wordt er collectieve voorlichting gegeven in groep 7 en is er een meetmoment 9 jarigen. Om gegevens over beide schooljaren te vergelijken zijn uit beide jaren alle 9- en 10- jarigen geselecteerd.
- Voorheen werden jongeren uit klas 2 opgeroepen (over het algemeen 13/14-jarigen), nu worden alle jongeren uit klas 1 opgeroepen (over het algemeen 12/13-jarigen). Om gegevens over beide schooljaren te vergelijken zijn uit beide jaren alle 12/13-jarigen geselecteerd.

In de tabellen op de volgende pagina is een overzicht te zien van de aantallen kinderen/jongeren waarvan gegevens beschikbaar zijn.

⁴ Voor de jongste leeftijdscategorie worden deze metingen meestal door het consultatiebureau (in dit geval Yunio) uitgevoerd. Voor de oudere leeftijdsgroepen door de GGD.

Tabel 9: Aantal kinderen/jongeren op basis waarvan de gegevens over overgewicht zijn vastgesteld (bron: GGD)

		Schooljaar 2012/2013 & 2013/2014 Aantal	Schooljaar 2018/2019 & 2019/2020 Aantal
Wijk Gaanderen (PC 7011)	5/6 jaar	107	66
	9/10 jaar	52	67
	12/13 jaar	75	106
Wijk Noord (PC 7009)	5/6 jaar	145	145
	9/10 jaar	54	82
	12/13 jaar	65	116
Wijk Schöneveld (PC 7003)	5/6 jaar	53	45
	9/10 jaar	32	32
	12/13 jaar	26	51
Gemeente Doetinchem	5/6 jaar	1133	876
	9/10 jaar	592	910
	12/13 jaar	761	1007
Regio Noord- en Oost- Gelderland	5/6 jaar	15651	11450
	9/10 jaar	10400	11842
	12/13 jaar	9708	10901

Tabel 10: Aantal 3-jarigen op basis waarvan de gegevens over overgewicht zijn vastgesteld (bron: Yunio)

		Kalenderjaar 2012 & 2013 Aantal	Kalenderjaar 2018 & 2019 Aantal
Wijk Gaanderen (PC 7011)		108	85
Wijk Noord (PC 7009)		136	123
Wijk Schöneveld (PC 7003)		49	59
Gemeente Doetinchem		1045	999

b. Methoden gegevensanalyse

Voor de 5- t/m 13-jarigen zijn gegevens uit de schooljaren 2012/2013 en 2013/2014 samengenomen als nulmeting. Gegevens uit schooljaren 2018/2019 en 2019/2020 zijn samengenomen als eindmeting. Voor de 3-jarigen zijn de kalenderjaren 2012 en 2013 samengenomen als nulmeting en de 2018 en 2019 als eindmeting. De reden om jaren samen te voegen is om een stabiel beeld te kunnen schetsen door de onderzoeksgroep te vergroten. Om te bepalen of er sprake is van een verschil tussen nul- en eindmeting is de chikwadraattoets uitgevoerd en is er gekeken of de percentages (ernstig) overgewicht (= overgewicht en obesitas) van de nul- en eindmeting significant van elkaar verschilden.

Bijlage B: Achtergrondinformatie Jeugdmonitor 2011, 2015 en 2019

a. Onderzoeksopzet en respons

In het najaar van 2011, 2015 en 2019 is een Jeugdmonitor (voorheen: E-MOVO) uitgevoerd. Jongeren uit klas 2 en 4 vulden op school een digitale vragenlijst in met vragen over gezondheid, welzijn en diverse andere thema's die hiermee samenhangen. In het algemeen zijn de leerlingen 13 en 15 jaar oud.

Tabel 11: Aantal respondenten van de Jeugdmonitor in 2011, 2015 en 2019 per gemeente

	2011 Aantal	2015 Aantal	2019 Aantal
Wijk Gaanderen (PC 7011)	107	93	94
Wijk Noord (PC 7009)	111	117	114
Wijk Schöneveld (PC 7003)	51	34	39
Gemeente Doetinchem	825	899	1069

b. Methoden gegevensanalyse

Er is getoetst of er een verschil is tussen 2011, 2015 en 2019 voor de thema's beweging, fruit- en groenteconsumptie, water drinken en zoete drankjes drinken. De gegevens uit 2011 versus 2019 zijn met elkaar vergeleken en de gegevens uit 2015 versus 2019 zijn met elkaar vergeleken. Het verschil is getoetst met de chikwadraattoets binnen Complex Samples. Hiermee wordt een zo representatief mogelijk beeld gegeven van de werkelijkheid. Er wordt namelijk gewerkt met gewogen data. Dit betekent dat de gegevens zijn gecorrigeerd naar de daadwerkelijke bevolkingssamenstelling. Als er bijvoorbeeld in het onderzoek veel meer meisjes dan jongens hebben deelgenomen terwijl er in werkelijkheid evenveel jongens als meisjes zijn, dan wordt hiervoor 'gecorrigeerd'.

Bijlage C: Toelichting statistisch significant verschil

In dit rapport wordt in bijna alle tabellen aangegeven of er al dan niet sprake is van een statistisch significant verschil. Dit is een term uit de statistiek om aan te geven of een gevonden verschil ook wetenschappelijk aantoonbaar is. Hieronder volgt een toelichting.

Een percentage is bepaald op een groep respondenten. Dit percentage had net iets anders kunnen zijn als de groep respondenten net iets anders was. Met andere woorden er zit een natuurlijke fluctuatie in een percentage. Vanuit de statistiek wordt dit weergegeven met een 95% betrouwbaarheidsgebied. Een percentage van 10% heeft dan bijvoorbeeld een betrouwbaarheidsgebied van 8% tot 12%. Dit betekent dat het percentage voor de onderzochte groep 10% is, maar dat met 95% zekerheid is te zeggen dat het in soortgelijke groepen tussen 8% en 12% ligt.

Als je wilt bepalen of twee percentages van elkaar verschillen, moet je dus rekening houden met de betrouwbaarheidsgebieden van beide percentages. Je toetst dan of beide betrouwbaarheidsgebieden verschillend zijn. Bij een statistisch significant verschil kun je met 95% zekerheid zeggen dat de beide betrouwbaarheidsgebieden verschillend zijn.

In het algemeen geldt dat bij grote onderzoeken met veel deelnemers al snel statistisch significante verschillen worden gevonden (immers, bij veel deelnemers krijg je een smal betrouwbaarheidsgebied).

Verder geldt dat het voor het aantonen van kleine verschillen grote groepen nodig zijn (immers, bij kleine verschillen overlappen de betrouwbaarheidsgebieden snel).

Beleidsmakers in de Volksgezondheid staan voor de lastige opdracht om bij afnemende financiële ruimte antwoorden te vinden voor toenemende gezondheidsproblemen onder de bevolking. Dat vraagt om ingrijpende en verantwoorde keuzes.

Het Evaluatiebureau Publieke Gezondheid is specialist in het verkrijgen van praktische informatie over interventies in de publieke gezondheid. Het Evaluatiebureau biedt beleidsmakers handvatten waarmee zij ingrijpende keuzes op verantwoorde wijze kunnen maken. Dat doen we in alle gevallen praktisch, verbazingwekkend betaalbaar, en met academisch gestoelde kennis. Zo maken we beleidsmakers sterker.

Evaluatiebureau Publieke Gezondheid

Postbus 3

7200 AA Zutphen

088 - 443 37 05

info@evaluatiebureau.nl

www.evaluatiebureau.nl

Initiatief van:

Partners:

© Evaluatiebureau Publieke Gezondheid – oktober 2020

Overname van gegevens is toegestaan, mits voorzien van bronvermelding.